

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«КИЇВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ТАВРІЙСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО»**

Циклова комісія економіко-управлінських та соціальних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора коледжу з
навчально-виховної роботи

Людмила ПУСТОВОЙТ

« 26 » _____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ВК5 Основи психології управління
підготовки фахового молодшого бакалавра**

освітньо-професійної програми Організація обслуговування на транспорті
спеціальності 073 Менеджмент

відділення Транспорту, управління та діловодства

Київ – 2022

Робоча програма з дисципліни «Основи психології управління» для підготовки фахових молодших бакалаврів за освітньо-професійною програмою «Організація обслуговування на транспорті» для студентів III курсу спеціальності 073 «Менеджмент».

РОЗРОБНИК : Лілія ЛІСОВСЬКА, викладач, практичний психолог другої категорії.

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії економіко-управлінських та соціальних дисциплін.

Протокол № 1 від « 26 » серпня 2022р.

Голова циклової комісії Людмила САРНАВСЬКА

Розглянуто і рекомендовано до затвердження навчально-методичною радою коледжу

Протокол № 1 від 26 серпня 2022 р.

Голова НМР Аліна МАРКОВА

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка	4
2. Навчально-тематичний план дисципліни	6
3. Календарно-тематичний план	6
4. Теми і плани лекційних занять	8
5. Теми і плани практичних занять	16
6. Теми і питання до самостійної роботи	21
7. Методи активізації навчального процесу	27
8. Система поточного і підсумкового контролю знань	28
9. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти..	30
10. Рекомендована література	32

Додатки

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.

Актуальність даної програми сьогодні.

У процесі вивчення предмету здобувачі освіти набувають знання про функціонально-структурний аналіз управлінської діяльності, соціально-психологічний аналіз виробничих і управлінських колективів, психологічні проблеми взаємовідносин в колективі та робочій групі, психологічні закономірності управлінської діяльності та специфіку їх використання у діяльності керівника, знання психологічних особливостей особистості управлінця та стилів його взаємодії з підлеглими, феноменологію конфлікту і шляхи його вирішення.

У програмному курсі лекцій і семінарських занять проблема управління розглядається в єдності управлінських та психологічних підходів, оскільки саме в сукупності вони дають змогу правильно та найбільш повно оцінити реальність, врахувати максимальну кількість чинників, що впливають на поведінку людей, та обрати вірні способи і стратегії управління, які найкраще допоможуть успішній діяльності майбутніх менеджерів.

Даний курс сприятиме підвищенню рівня як теоретичних знань студентів, так і прикладних основ психології управлінської діяльності та конфліктології. Що дасть можливість майбутнім фахівцям оволодіти вміннями і навичками аналізу психологічних чинників, що впливають на ефективність управління організацією, сприятиме формуванню загальної психологічної культури майбутніх фахівців, що уможливорює їх самореалізацію та самоактуалізацію у життєвому і професійному просторі.

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи психології управління» є формування управлінської компетентності у розкритті психологічних аспектів трудових взаємин, у процесі міжособистісної і міжгрупової взаємодії людей та вміння залучати її при вирішенні конкретних аналітичних, дослідницьких, практичних завдань; здатність і готовність знаходити і виробляти нові ідеї із знанням психологічних складових, всебічно оцінювати їх, обирати найбільш перспективні та результативні; навчити майбутніх управлінців формувати команду з працівників організації шляхом професійного відбору; розробки ефективної системи мотивування праці та створення позитивного психологічного мікроклімату в колективі. Здатність здійснювати ефективний контроль та налагоджувати якісний зворотній зв'язок у процесі управління організацією; Здатність використовувати індивідуально-психологічні властивості підлеглих у комунікативній взаємодії; Здатність до аналізу та розробки заходів щодо удосконалення організаційної структури і культури у процесі управління організацією.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Основи психології управління» є формування у здобувачів освіти бази знань, умінь і навичок, необхідних для кваліфікованого та ефективного використання у сучасній професійній діяльності та повсякденному житті, у прийнятті науково-обґрунтованих управлінських рішень; розвиток вміння самостійно

опанувати та раціонально використовувати набуті теоретичні знання в умовах постійних трансформаційних змін.

Процес вивчення дисципліни «Основи психології управління» спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

а) загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях, приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 13. Здатність до системного мислення, бути критичним та самокритичним.

б) спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 2. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 5. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

СК 8. Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію під час вирішення професійних задач.

СК 10. Розуміння принципів психології та використання їх у професійній діяльності.

Очікувані результати навчання.

РН 5. Діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань.

РН 7. Використовувати сучасні інформаційні і комунікаційні технології для вирішення професійних задач.

РН 9. Знаходити оптимальні, обґрунтовані, творчі рішення для розв'язування професійних задач.

РН 11. Демонструвати навички самостійної роботи, критики та самокритики, відкритості до нових знань.

РН 12. Демонструвати навички пошуку, збирання, оброблення та аналізування інформації у професійній діяльності.

РН 13. Демонструвати навички командної роботи, лідерства для налагодження комунікації в професійній діяльності.

РН 17. Демонструвати знання з психології, що сприяють розвитку загальної культури, для вирішення професійних задач.

РН 19. Демонструвати вміння доносити власні висновки, знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців та нефаківців. Відповідати за прийняття рішень у складних умовах.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ.

№	Назва розділу	Кількість годин			
		Всього	Лекції	Семін.	Самост
1	Розділ I. Теоретико-методологічні засади психології управління в організації	17	8	4	5
2	Розділ II. Управління працею	14	6	6	2
3	Розділ III. Управління людьми	36	18	10	8
4	Розділ IV. Управління організацією	23	12	6	5
	Всього:	90	44	26	20

3. КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з\п	Назви розділів і тем	Кількість годин			
		Всього	Лекції	Семін.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
	Розділ I. Теоретико-методологічні засади психології управління в організації				
1	Психологія управління як галузь психологічної науки	3	2	-	1
2	Історія та сучасний стан розвитку психології управління в організації	3	2	-	1
3	Методи дослідження психології управління	2	2	-	-
4	Головні школи і напрями теорії організації і управління	3	-	2	1
5	Психологічні засади управлінської діяльності	3	2	-	1
6	Психологія лідерства	3	-	2	1
	Розділ II. Управління працею				
7	Психологія праці як структурний елемент системи управління в організації.	3	2	-	1
8	Методики дослідження працездатності.	2	-	2	-

9	Психологія професій	2	2	-	-
10	Класифікація професій та професійно важливі психологічні якості спеціаліста	2	-	2	-
11	Психологія праці менеджера	3	2	-	1
12	Адаптація співробітників до умов організації	2	-	2	-
Розділ III. Управління людьми					
13	Особистість в системі управління	2	2	-	-
14	Особистість керівника як основний чинник підвищення ефективності управлінської діяльності	3	2	-	1
15	Особистість керівника та її роль в управлінській діяльності	2	-	2	-
16	Психологічні особливості керівництва	3	2	-	1
17	Психологія управлінських рішень і дій	3	2	-	1
18	Мотивація як головна функція сучасної теорії та практики менеджменту	3	2	-	1
19	Сучасні теорії мотивації	2	-	2	-
20	Комунікативні засади управління людьми	3	2	-	1
21	Організація як комунікативна система	2	-	2	-
22	Психологія управлінського впливу	3	2	-	1
23	Психологія конфлікту	3	2	-	1
24	Організаційні конфлікти: їх регулювання та вирішення.	3	2	-	1
25	Кадровий менеджмент як джерело конфліктів	2	-	2	-
26	Стратегії взаємодії у конфлікті та шляхи виходу з конфлікту.	2	-	2	-
Розділ IV. Управління організацією					
27	Психологія організації в управлінні	3	2	-	1
28	Особливості організаційної взаємодії	2	2	-	
29	Психологія управління груповими процесами	3	-	2	1
30	Аксіологічні основи управління в організації	3	2	-	-
31	Психологія менеджменту нововведень	3	2	-	1
32	Психологія управління рекламною діяльністю і формуванням іміджу	3	2	-	1

	організації та персоналу				
33	Організаційна (корпоративна) культура організації	2	-	2	-
34	Психологія управління кадрами. Психологічні аспекти добору, відбору та оцінювання кадрів.	2	2	-	1
35	Психологія управління кадрами	2	-	2	-
	Всього по дисципліні	90	44	26	20

4. ТЕМИ І ПЛАНИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ.

Розділ І. Теоретико-методологічні засади психології управління в організації

Лекція 1.

Тема: Психологія управління як галузь психологічної науки.

План:

1. Поняття про психологію управління.
2. Предмет та завдання психології управління в організації.
3. Функції психології управління в організації.
4. Значення і задачі психології управління на сучасному етапі розвитку суспільства.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 8;
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 8, 46, 100

Лекція 2.

Тема: Історія та сучасний стан розвитку психології управління в організації.

План:

1. Зародження ідей психології управління в надрах філософії та соціології.
2. Розв'язання проблем психології управління в теорії управління та соціальній психології.
3. Історія розвитку психології управління в організації.
4. Сучасний стан та перспективи розвитку психології управління в організації.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 13
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 10.

Лекція 3.

Тема: Методи дослідження психології управління.

План:

1. Методологічні принципи та методи дослідження психології праці.
2. Методи вивчення особистості в системі управління.
3. Соціально-психологічні методи вивчення організації в структурі управління.

Література:

- Бублик П.І., Горностай П.П., Литвин М.О. та ін. *Основи соціальної психології*, с. 58
- Угрин О. Г. *Психологія управління: практичний посібник*. с. 15, 54
- Юрков О.С. *Психологія праці та інженерна психологія*, с. 18

Лекція 4.

Тема: Психологічні засади управлінської діяльності.

План:

1. Управління як соціо-психологічний феномен. Поняття соціальної організації. Феномен влади: ідентифікація можливостей.
2. Функції управління (менеджменту) та їх психологічний зміст.
3. Взаємозв'язок менеджменту із психологією. Психологія праці. Інженерна психологія. Психологія управління.
4. Соціально-психологічні комунікації та їх вплив на систему керування. Поняття про теорію поля, як феномену людського буття та взаємовідносин. Поняття про *lider-shear*.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 19, 100;
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 10, 44, 95, 99.

Розділ II. Управління працею

Лекція 5.

Тема: Психологія праці як структурний елемент системи управління в організації.

План:

1. Предмет, мета та завдання психології праці в управлінні організацією.
2. Менеджмент сприятливих умов праці людини як головна функція психофізіології праці.

3. Працездатність. Шляхи, засоби і зміст заходів збереження працездатності
4. Фактори та закономірності змін працездатності.
5. Функціональні стани людини в праці. Неприятливі функціональні стани : втома, монотонія, стрес.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 29
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с.32.
- Юрков О.С. *Психологія праці та інженерна психологія*, с. 108

Лекція 6.

Тема: Психологія професій.

План:

1. Професійна діяльність та її психологічна структура.
2. Психологічні основи профорієнтації, профвідбору та атестації кадрів.
3. Використання професіограм і психограм при доборі кадрів.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 37
- Юрков О.С. *Психологія праці та інженерна психологія*, с. 56

Лекція 7.

Тема: Психологія праці менеджера.

План:

1. Вплив тайм-менеджменту на ефективність організації роботи менеджера.
2. Проблема стресу в діяльності менеджера.
3. Професійне вигорання менеджера.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 40

Розділ III. Управління людьми

Лекція 8.

Тема: Особистість в системі управління.

План:

1. Управління людськими ресурсами як психологічна проблема.
2. Теорії особистості в контексті управління та лідерства.
3. Різноманітність підходів у оцінці соціальних, психологічних та професійних якостей керівника.

4. Урахування здібностей і властивостей особистості в системі управління. Прояв індивідуальності в темпераменті, здібностях, характері, якостях пізнавальних процесів, стилі діяльності.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 24, 59
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 17.

Лекція 9.

Тема: Особистість керівника як основний чинник підвищення ефективності управлінської діяльності.

План:

1. Соціально-психологічна роль керівника в групі та великому колективі. Управлінські ролі керівника.
2. Особистісні риси керівника, методи їх діагностики та удосконалення.
3. Професіоналізм керівника.
4. Авторитет керівника.
5. Вікові та гендерні особливості в управлінській діяльності. Проблема статі в управлінні.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 63
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 29, 60.

Лекція 10.

Тема: Психологічні особливості керівництва.

План:

1. Лідерство та керівництво в управлінській сфері.
2. Психологічні особливості стилів керівництва.
3. Теорія стилів менеджменту І. Адізеса.
4. Делегування повноважень.
5. Наставництво.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 69
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 49.

Лекція 11.

Тема: Психологія управлінських рішень і дій.

1. Психологічні особливості планування та прийняття управлінських рішень. Функції управлінських рішень.
2. Вимоги до прийняття управлінських рішень.
3. Зовнішні і внутрішні детермінанти управлінських рішень.

4. Соціально-психологічні аспекти прийняття управлінського рішення. Колегіальний підхід до прийняття управлінських рішень. Умови ефективності групового вирішення проблем.

Література:

- Гриценко Т. Б. *Етика ділового спілкування*, с. 200
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 100.

Лекція 12.

Тема: Мотивація як головна функція сучасної теорії та практики менеджменту.

План:

1. Потреба як універсальна властивість живих систем і як основа процесу мотивації.
2. Мотивація як психологічна складова поведінки. Механізм формування активності особистості.
3. Специфіка мотиваційної сфери людини. Основні етапи розвитку мотиваційної сфери людини.
4. Ієрархічна побудова мотиваційної сфери особистості.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 85
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 123.

Лекція 13.

Тема: Комунікативні засади управління людьми

План:

1. Комунікація як ключова функція керівництва. Особливості управлінського спілкування.
2. Особистісно-психологічні основи комунікативної компетентності керівника. Умови ефективної взаємодії в управлінському спілкуванні.
3. Бар'єри ефективного спілкування.
4. Інструменти побудови ефективних комунікацій.
5. Етико-психологічні засади ділових взаємин керівника з підлеглими.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 90
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 74, 121.

Лекція 14.

Тема: Психологія управлінського впливу.

План:

1. Теоретичні основи психології впливу. Сутність управлінського впливу керівника.

2. Методи психологічного впливу в системах управління. Аргументація. Використання різних тактик у діловій бесіді.

3. Характеристика основних способів управлінського впливу. Навіювання. Зараження. Наслідування. Переконавання.

4. Типологія об'єктів психологічного впливу.

5. Розпорядження керівника як форма управлінського впливу.

Література:

- Бублик П.І., Горностай П.П., Литвин М.О. та ін. *Основи соціальної психології*, с. 201

Лекція 15.

Тема: Психологія конфлікту.

План:

1. Сутність конфлікту та його характерні риси. Об'єктивно-суб'єктивна природа конфліктів.

2. Особистість як суб'єкт конфлікту. Індивідуально-психологічні особливості суб'єктів конфлікту.

3. Типологія конфліктів.

4. Конструктивні та деструктивні форми вирішення конфліктів

5. Сутність процесу розв'язання конфлікту.

6. Критерії завершення конфліктів. Наслідки конфліктів.

Література:

- Грищенко Т. Б. *Етика ділового спілкування*, с. 222

- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 85.

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 124

- Миронова О. М. *Конфліктологія*, с. 22, 143

Лекція 16.

Тема: Організаційні конфлікти: їх регулювання та вирішення.

План:

1. Сутність і види конфліктів в організації. Специфіка організаційного конфлікту.

2. Основні джерела та причини виникнення конфліктів в управлінні.

3. Трудовий колектив як середовище виникнення конфліктів.

4. Конфліктність у системі «Керівник – колектив» та шляхи управління нею.

5. Дії керівника щодо аналізу конфліктної ситуації.

Література:

- Грищенко Т. Б. *Етика ділового спілкування*, с. 224

- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 90.
- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 126
- Миронова О. М. *Конфліктологія*, с.87, 101

Розділ IV. Управління організацією

Лекція 17.

Тема: Психологія організації в управлінні.

План:

1. Поняття організації, групи, колективу та їх загальні характеристики.
2. Теорії організації.
3. Соціально-психологічна характеристика організації.
4. Організація як система соціальних груп.
5. Види груп, цілі їх діяльності.
6. Соціальні групи як об'єкт управління.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 100, 106
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 64.
- Юрков О.С. *Психологія праці та інженерна психологія*, с. 126

Лекція 18.

Тема: Особливості організаційної взаємодії.

План:

1. Взаємодія в організації: групові процеси. Поняття про групову динаміку.
2. Чинники, що впливають на ефективність роботи групи.
3. Груповий потенціал: пошук синергії.
4. Управління організацією на різних стадіях розвитку.
5. Психологічні ускладнення при нововведеннях.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 85
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с.70.
- Юрков О.С. *Психологія праці та інженерна психологія*, с. 130

Лекція 19.

Тема: Аксиологічні основи управління в організації.

План:

1. Відповідальність як методологічна основа етики та психології управління організацією.
2. Інституалізація етико-психологічних основ діяльності організацій.
3. Соціокультурні та етнопсихологічні особливості управління організацією.
4. Гендерні засади ділових відносин в організації.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с.107

Лекція 20.

Тема: Психологія менеджменту нововведень.

План:

1. Поняття інноваційної діяльності.
2. Інноваційна стратегія.
3. Класифікації нововведень: радикальні і модифікуючи; продуктивні, технологічні, соціальні.
4. Основні етапи процесу нововведення.
5. Характеристика методів та засобів інноваційної діяльності
6. Психологічні проблеми процесу та результату нововведень в організації.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 128

- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 107, 115.

Лекція 21.

Тема: Психологія управління рекламною діяльністю і формуванням іміджу організації та персоналу.

План:

1. Психологічні засади організації рекламної діяльності.
2. Формування іміджу організації
3. Формування іміджу персоналу
4. Організаційна (корпоративна) культура організації.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 131

- Бублик П.І., Горностай П.П., Литвин М.О. та ін. *Основи соціальної психології*, с. 558

Лекція 22.

Тема: Психологія управління кадрами. Психологічні аспекти добору, відбору та оцінювання кадрів.

План:

1. Актуальність психологічних аспектів управління кадрами.
2. Психологія планування людських ресурсів.
3. Організування добору і відбору кадрів.
4. Методи відбору працівників.
5. Оцінювання діяльності персоналу.
6. Атестація персоналу організації.

Література:

- Юрков О.С. *Психологія праці та інженерна психологія*, с. 144
- Угрин О. Г. *Психологія управління: практичний посібник*, с. 20

5. ТЕМИ І ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.

Розділ І. Теоретико-методологічні засади психології управління в організації

Семінарське заняття 1.

Тема: Головні школи і напрями теорії організації і управління.

План:

1. Школа «наукового менеджменту» Ф. Тейлора.
2. Адміністративна школа А. Файоля.
3. Школа «людських відносин» Е. Мейо.
4. «Емпірична школа» Г. Кунца.
5. Теорія «людських ресурсів» А. Маслоу та Д. Макгрегорі.
6. Школа «соціальних систем» Ч. Барнарда.
7. Теорія управління за цілями П. Друкера
8. Системний підхід у дослідженні психологічної структури соціальних систем. Основні риси структури організацій.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 13
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 10.

Семінарське заняття 2.

Тема: Психологія лідерства.

План:

1. Характеристика лідерства як соціально-психологічного явища. Постать керівника в історії розвитку суспільства.
2. Основні теорії лідерства. Теорія лідерських якостей. Концепції лідерської поведінки. Моделі ситуаційного лідерства.
3. Типологія лідерства. Стилi лідерства.
4. Модель ефективного менеджера.
5. Підприємницьке лідерство: відмінності від традиційних уявлень.
6. Керівники 5-го рівня управління.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 102;
- Гриценко Т. Б. *Етика ділового спілкування*, с. 184
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 46.

Розділ II. Управління працею

Семінарське заняття 3.

Тема: Методики дослідження працездатності.

План:

1. Фізіологічні методи дослідження функціональних станів.
2. Психологічні методи дослідження функціональних станів: методи суб'єктивної діагностики, методи психометричного тестування.
3. Практичне дослідження методів.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 29
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 32.
- Юрков О.С. *Психологія праці та інженерна психологія*, с. 120

Семінарське заняття 4.

Тема: Класифікація професій та професійно важливі психологічні якості спеціаліста.

План:

1. Загальна характеристика професій типу «людина-людина».
2. Загальна характеристика професій типу «людина - природа».
3. Загальна характеристика професій типу «людина - техніка».
4. Загальна характеристика професій типу «людина-знакова система».

5. Загальна характеристика професій типу « людина-художній образ».
6. Складання професіограм і психограм для представників різних типів.

Література:

- Юрков О.С. *Психологія праці та інженерна психологія*, с. 60

Семінарське заняття 5.

Тема: Адаптація співробітників до умов організації.

План:

1. Визначення адаптації.
2. Організаційна адаптація та її види: професійна, фізіологічна, соціальна, психологічна.
3. Фактори професійної адаптації.
4. Критерії адаптації: внутрішні та зовнішні.
5. Адаптація менеджера.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 52

- Юрков О.С. *Психологія праці та інженерна психологія*, с. 161

Розділ III. Управління людьми

Семінарське заняття 6.

Тема: Особистість керівника та її роль в управлінській діяльності.

1. Активність особистості керівника та її спрямованість. Форми спрямованості особистості: інтереси, переконання, схильності, світогляд.
2. Мотиваційна сфера особистості керівника.
3. Проблема здатності до творчості. Творча особистість і її життєвий шлях.
4. Регресивний розвиток керівника та управлінська деформація.
5. Психологія особистості підлеглого.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 66

- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 29, 60.

Семінарське заняття 7.

Тема: Сучасні теорії мотивації.

План:

1. Теорія росту. Теорія мотивації Макклелланда – Аткинсона. Теорія самоузгодженості. Теорія поля. Ієрархія потреб та професійна мотивація за Абрахамом Маслоу. Мотивація досягнення.
2. Психологічні вимоги до організації стимулювання. Використання морально- психологічних стимулів.

3. Створення умов для самоствердження у праці та розвиток здібностей особистості.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 86
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 123.

Семінарське 8.

Тема: Організація як комунікативна система

План:

1. Управління як комунікативна проблема в діяльності організації.
2. Комунікативні основи формування та розвитку соціальних груп (колективів) в організації.
3. Проблеми ефективності комунікації в організації.
4. Індивідуалізм та колективізм в організації
5. Формування команди
6. Управління комунікацією “організація – зовнішнє середовище”.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 113
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 74, 121.

Семінарське заняття 9.

Тема: Кадровий менеджмент як джерело конфліктів.

План:

1. Помилки в процесі оцінки результатів праці як джерело конфліктів.
2. Допомога керівника у самовизначенні підлеглих та їх професійній адаптації.
3. Трудова дисципліна та етика звільнення.
4. Сучасні тенденції у підході до конфліктів. Позитивні функції конфліктів. Конфлікт як джерело розвитку.

Література:

- Гриценко Т. Б. *Етика ділового спілкування*, с. 222
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 85.
- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 124
- Миронова О. М. *Конфліктологія*, с. 117

Семінарське заняття 10.

Стратегії взаємодії у конфлікті та шляхи виходу з конфлікту.

План:

1. Стратегії і тактики взаємодії у конфлікті: домінування (конкуренція; суперництво; боротьба); уникнення (ігнорування); пристосування (поступливість); співробітництво (кооперація, інтеграція); компроміс.
2. Вибір стратегії реагування у конфлікті.
3. Деякі типові приклади розв'язання виробничих конфліктів.
4. Методи роботи із запереченнями.
5. Переговорний процес як засіб урегулювання конфліктних ситуацій.
6. Управління стресами в конфліктній ситуації.

Література:

- *Миронова О. М. Конфліктологія, с. 58, 135*

- *Фесенко Г. Г. Психологія управління та конфліктологія, с. 29.*

Розділ IV. Управління організацією

Семінарське заняття 11.

Тема: Психологія управління груповими процесами.

1. Механізми групової динаміки в організації.
2. Характеристики членів групи як фактор ефективності.
3. Міжособистісні відносини в групі.
4. Соціально-психологічний клімат, згуртованість трудового колективу та роль керівника у їх формуванні та управлінні.
5. Методики вивчення міжособистісних стосунків, групової сумісності й згуртованості, морально-психологічного клімату.

Література:

- *Фесенко Г. Г. Психологія управління та конфліктологія, с. 65, 67, 73.*

- *Юрков О.С. Психологія праці та інженерна психологія, с. 126*

Семінарське заняття 12.

Тема: Організаційна (корпоративна) культура організації.

1. Концепції, рівні, цінності корпоративної культури. Типи корпоративної культури.
2. Основні етапи формування корпоративної культури.
3. Методи дослідження та підтримки корпоративної культури.
4. Психологічне консультування кадрів в організації, психологічна служба в організації. Підвищення психологічної культури кадрів управління засобами консультування.
5. Психолого-акмеологічне консультування.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 107
- Бублик П.І., Горностай П.П., Литвин М.О. та ін. *Основи соціальної психології*, с. 523

Семінарське заняття 13.

Тема: Психологія управління кадрами.

План:

1. Психологічні особливості освіти, навчання та формування кадрів.
2. Проектування освіти та навчання.
3. Комунікативна підготовка персоналу.
4. Психологічне забезпечення системи формування кадрів.

Література:

- Угрин О. Г. *Психологія управління: практичний посібник*, с. 35
- Бублик П.І., Горностай П.П., Литвин М.О. та ін. *Основи соціальної психології*, с. 540

6. ТЕМИ І ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Тема: Психологія управління як галузь психологічної науки (1 година)

План:

1. Управління як явище та його види.
2. Критерії та види соціального управління.
3. Структура психології управління в організації.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 8;
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 8

Форма контролю: опитування, написання конспектів.

Тема: Історія та сучасний стан розвитку психології управління в організації (1 година)

План:

1. Етапи формування психологічних знань про управління в організації в теорії управління та їх характеристики.
2. Розвиток психології управління як науки.

Література:

- Прищак, М. Д. Психологія управління в організації, с. 13, 18;
Форма контролю: опитування, написання конспектів.

Тема: Головні школи і напрями теорії організації і управління (1 година)

План:

1. Ідеї гуманістичного менеджменту.
2. «Психологія та промислова ефективність» Г. Мюнстенберга.
3. Концепція організаційної поведінки Р. Блейка, Дж. Моутона, Р. Лайкерта.
4. Людський чинник і модель організаційного менеджменту.
5. Японський а американський варіанти теорії людських взаємин.

Література:

- Прищак, М. Д. Психологія управління в організації, с. 13
- Фесенко Г. Г. Психологія управління та конфліктологія, с. 10.

Форма контролю: опитування, написання конспектів.

Тема: Психологічні засади управлінської діяльності (1 година)

План:

1. Три рівні ієрархії менеджерів та їх функції.
2. Психосоціологічні особливості стратегічної функції
3. Прийняття рішень
4. Виробничі функції та уміння менеджера, що передбачають психолого-управлінські компетентності.

Література:

- Прищак, М. Д. Психологія управління в організації, с. 19, 100;
- Фесенко Г. Г. Психологія управління та конфліктологія, с. 95, 99.

Форма контролю: опитування, написання конспектів.

Тема: Психологія лідерства (1 година)

План:

1. Шкала стилів керівництва за Г. Блейком.
2. Типи управління за М. Грегором (тип управління Х; тип управління Y).
3. Теорія «Z» У. Оучі.
4. Гендерна типологія стилів керівництва.

Література:

- Фесенко Г. Г. Психологія управління та конфліктологія, с. 46.

Форма контролю: опитування, написання конспектів.

Тема: Психологія праці як структурний елемент системи управління в організації (1 година)

План:

1. Інженерна психологія.
2. Ергономіка та її цілі.
3. Екстремальні, субекстремальні та особливі умови діяльності.
4. Професійна орієнтація та професійне навчання.

Література:

- Юрков О.С. *Психологія праці та інженерна психологія*, с. 45, 100

Форма контролю: опитування, написання конспектів.

Тема: Психологія праці менеджера (1 година)

План:

1. Шляхи подолання стресу в роботі менеджера.
2. Симптоми професійного вигорання керівника.
3. Симптоми професійного вигорання організації.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 40

Форма контролю: опитування, написання конспектів.

Тема: Особистість керівника як основний чинник підвищення ефективності управлінської діяльності (1 година)

План:

1. Роль соціального оточення у формуванні особистості керівника.
2. Складові професіоналізму керівника.
3. Підпорядкування та його види.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 63

- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 29, 60.

Форма контролю: опитування, написання конспектів.

Тема: Психологічні особливості керівництва (1 година)

План:

1. Відмінності між лідерством та керівництвом.
2. Характеристики основних стилів керівництва.
3. Модель управлінської сітки Р. Блейка і Дж. Моутона
4. Інтегративна функція менеджера.
5. Стили неправильного менеджменту.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 69

- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 49.

Форма контролю: опитування, написання конспектів.

Тема: Психологія управлінських рішень і дій (1 година)

1. Колегіальний підхід до прийняття управлінських рішень. Форми обговорення ділових проблем.

2. Умови ефективності групового вирішення проблем.

3. Етична сторона управлінських рішень.

Література:

- Гриценко Т. Б. Етика ділового спілкування, с. 200

- Фесенко Г. Г. Психологія управління та конфліктологія, с. 99, 103.

Форма контролю: опитування, написання конспектів.

Тема: Мотивація як головна функція сучасної теорії та практики менеджменту (1 година)

План:

1. Мотивація як функція менеджменту.

2. Змістовні теорії мотивації.

3. Двофакторна теорія мотивації.

4. Процесійні теорії мотивації.

5. Комплексна теорія (модель Портера-Лоулера)

Література:

- Прищак, М. Д. Психологія управління в організації, с. 85

- Фесенко Г. Г. Психологія управління та конфліктологія, с. 123.

Форма контролю: опитування, написання конспектів.

Тема: Комунікативні засади управління людьми (1 година)

План:

1. Особливості управлінського спілкування.

2. Фактори впливу в діловому спілкуванні.

3. Комунікативний потенціал керівника.

4. Стратегії поведінки і комунікації в організації.

Література:

- Прищак, М. Д. Психологія управління в організації, с. 90

- Фесенко Г. Г. Психологія управління та конфліктологія, с. 74, 121

- Гриценко Т. Б. Етика ділового спілкування: Навч. посіб., с. 76, 85

Форма контролю: опитування, написання конспектів.

Тема: Психологія управлінського впливу (1 година)

План:

1. Феномен соціального впливу.

2. Типологія впливів,

3. Соціально-психологічні механізми впливу.

4. Критерії ефективності впливу.

Література:

- Бублик П.І., Горностаї П.П., Литвин М.О. та ін. *Основи соціальної психології*, с. 201

Форма контролю: опитування, написання конспектів.

Тема: Психологія конфлікту (1 година)

План:

1. Причини виникнення конфліктів: особисті, соціально-психологічні, організаційно-управлінські, об'єктивні).
2. Поняття та типологія конфліктогенів.
3. Виявлення мотивації опонентів, створення «Карти конфлікту».

Література:

- Гриценко Т. Б. *Етика ділового спілкування*, с. 222
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 85.
- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 124
- Миронова О. М. *Конфліктологія*, с. 22, 143

Форма контролю: опитування, написання конспектів.

Тема: Організаційні конфлікти: їх регулювання та вирішення (1 година)

План:

1. Типові помилки під час розв'язання конфліктів в організації.
2. Роль керівника колективу в регулюванні інноваційних конфліктів.

Література:

- Гриценко Т. Б. *Етика ділового спілкування*, с. 224
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 90.
- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 126
- Миронова О. М. *Конфліктологія*, с.87, 101

Форма контролю: опитування, написання конспектів.

Тема: Психологія організації в управлінні (1 година)

План:

1. Психологія малої групи, її структура.
2. Головні ознаки та характеристики групи.
3. Розподіл ділових ролей в організації.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 100, 106
- Фесенко Г. Г. *Психологія управління та конфліктологія*, с. 64.

- Юрков О.С. Психологія праці та інженерна психологія, с. 126

Форма контролю: опитування, написання конспектів.

Тема: Психологія управління груповими процесами (1 година)

План:

1. Функціональні та поведінкові характеристики групових ролей за М. Білбін.
2. Параметри сприятливого психологічного клімату та їх характеристики.
3. Психологічна сумісність та оптимізація взаємодії співробітників.
4. Мікроклімат і продуктивність праці.

Література:

- Фесенко Г. Г. Психологія управління та конфліктологія, с. 65, 67, 73.
- Юрков О.С. Психологія праці та інженерна психологія, с. 126

Форма контролю: опитування, написання конспектів.

Тема: Психологія менеджменту нововведень (1 година)

План:

1. Бар'єри по відношенню до інновації: психологічний, економічний, особистісний та соціальний.
2. Подолання психологічних бар'єрів в процесі впровадження інновацій.
3. Шляхи оптимізації нововведень в організаціях.

Література:

- Прищак, М. Д. Психологія управління в організації, с. 128
- Фесенко Г. Г. Психологія управління та конфліктологія, с. 107, 115.

Форма контролю: опитування, написання конспектів.

Тема: Психологія управління кадрами. Психологічні аспекти добору, відбору та оцінювання кадрів (1 година)

План:

1. Компетентнісний підхід до підбору персоналу: когнітивна, поведінкова, мотиваційна готовність.
2. Методи оцінки персоналу.
3. Ассесмент-центр - комплексна технологія оцінки персоналу.

Література:

- Юрков О.С. Психологія праці та інженерна психологія, с. 144

- Угрин О. Г. *Психологія управління: практичний посібник*, с. 15

Форма контролю: опитування, написання конспектів.

Тема: Психологія управління рекламною діяльністю і формуванням іміджу організації та персоналу (1 година)

План:

1. PR-технології - призначення та особливості.
2. Способи впливу на клієнта
3. Ефекти масової комунікації.

Література:

- Прищак, М. Д. *Психологія управління в організації*, с. 131

- Бублик П.І., Горностай П.П., Литвин М.О. та ін. *Основи соціальної психології*, с. 558

Форма контролю: опитування, написання конспектів.

7. МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Класичні лекції, лекції-бесіди, проблемні завдання, дискусії, обговорення, частково-пошукові та емпіричні вправи, рефлексивні завдання, творчі завдання із залученням мистецьких засобів. Спрямованість на практичну діяльність, власну творчу активність студента, урахування в навчальному процесі його інтересу та розвитку практичних компетенцій.

8. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО Й ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Поточний контроль: усне/письмове опитування, самостійна робота, перевірка практичних робіт, тестові завдання, виконання проблемно-пошукових завдань, перевірка рефератів/конспектів, тощо.

Підсумковий контроль: залік.

Питання для самоконтролю на залік:

1. Предмет та завдання психології управління в організації.
2. Історія розвитку психології управління в організації.
3. Методи вивчення особистості в системі управління.
4. Соціально-психологічні методи вивчення організації в структурі управління.
5. Функції управління (менеджменту) та їх психологічний зміст.
6. Характеристика лідерства як соціально-психологічного явища. Постать керівника в історії розвитку суспільства.
7. Основні теорії лідерства. Теорія лідерських якостей. Концепції лідерської поведінки. Моделі ситуаційного лідерства.
8. Типологія лідерства. Стилi лідерства.
9. Модель ефективного менеджера.
10. Підприємницьке лідерство: відмінності від традиційних уявлень.
11. Функціональні стани людини в праці. Несприятливі функціональні стани : втома, монотонія, стрес.
12. Психологічні основи профорієнтації, профвідбору та атестації кадрів. Використання професіограм і психограм при доборі кадрів.
13. Проблема стресу в діяльності менеджера. Професійне вигорання менеджера.
14. Управління людськими ресурсами як психологічна проблема.
15. Соціально-психологічна роль керівника в групі та великому колективі. Управлінські ролі керівника.
16. Особистісні риси керівника, методи їх діагностики та удосконалення.
17. Психологічні особливості стилів керівництва
18. Теорія стилів менеджменту І. Адізеса
19. Психологічні особливості планування та прийняття управлінських рішень. Зовнішні і внутрішні детермінанти управлінських рішень.
20. Мотивація як психологічна складова поведінки.
21. Комунікація як ключова функція керівництва. Особливості управлінського спілкування.
22. Бар'єри ефективного спілкування.
23. Етико-психологічні засади ділових взаємин керівника з підлеглими.

24. Сутність конфлікту та його характерні риси. Об'єктивно-суб'єктивна природа конфліктів.
25. Сутність процесу розв'язання конфлікту. Конструктивні та деструктивні форми вирішення конфліктів
26. Сутність і види конфліктів в організації. Специфіка організаційного конфлікту.
27. Основні джерела та причини виникнення конфліктів в управлінні.
28. Трудовий колектив як середовище виникнення конфліктів.
29. Конфліктність у системі «Керівник – колектив» та шляхи управління нею.
30. Поняття організації, групи, колективу та їх загальні характеристики.
31. Види груп, цілі їх діяльності. Соціальні групи як об'єкт управління.
32. Взаємодія в організації: групові процеси. Поняття про групову динаміку.
33. Чинники, що впливають на ефективність роботи групи.
34. Відповідальність як методологічна основа етики та психології управління організацією.
35. Поняття інноваційної діяльності. Основні етапи процесу нововведення.
36. Психологічні проблеми процесу та результату нововведень в організації.
37. Психологічні засади організації рекламної діяльності. Формування іміджу організації. Формування іміджу персоналу.
38. Організаційна (корпоративна) культура організації.
39. Психологія планування людських ресурсів.
40. Методи відбору працівників.
41. Оцінювання діяльності персоналу.
42. Технології прийняття управлінських рішень
43. Поняття делегування повноважень в управлінському процесі
44. Управлінські дії по запобіганню ескалації конфліктів
45. Соціально-психологічний клімат та особливості його створення.
46. Теорія ситуативного управління.
47. Інновації в управлінській діяльності.
48. Внутрішні та зовнішні причини необхідності інновацій.
49. Проблема мотивації організаційної поведінки, діяльності.
50. Функції конфлікту в соціальних системах.
51. Причини виникнення стресових ситуацій в сфері управління.
52. Роль керівника у попередженні стресових ситуацій.

53. Зміст та структура психологічної готовності керівників до управління.

54. Мотиви управлінської діяльності керівників.

55. Актуальні проблеми підготовки менеджерів в Україні.

56. Психологічні особливості соціальних ролей працівників організацій.

57. Комунікація як функція управління

58. Функція цілепокладання в психології управління.

59. Функція прогнозування в психології управління

60. Функція контролю та корекції в психології управління.

61. Кадрова функція керівника організації

62. Виробничо-технічні функції в психології управління.

63. Вплив особистісних якостей на ефективність роботи в організації.

64. Організаційний стрес: причини та наслідки

65. Роль санкцій у забезпеченні ефективної поведінки працівників

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Оцінювання знань за 4-бальною системою:

Оцінка «5» (відмінно, високий рівень) ставиться тоді, коли студент вільно оперує основним навчальним матеріалом, викладаючи його в усній та письмовій формі; моделює робочі ситуації, пропонує шляхи їх розв'язання та пояснює їх, спираючись на основні категорії психології управління; пояснює зміст психологічних понять, застосовує їх для аналізу нових ситуацій, зокрема з власного життя та робочої практики; відповідь або завдання відзначається повнотою виконання без допомоги викладача; студент володіє узагальненими знаннями з психології управління, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє застосовувати вивчений матеріал для внесення власних суджень; самостійно здобуває нескладну інформацію з інших, крім підручника та розповіді викладача джерел; демонструє глибоке розуміння матеріалу; точно формулює свої думки і обґрунтовує їх; послідовно зв'язно викладає матеріал, логічно міркує; виявляє вміння ілюструвати теоретичні знання, наводить приклади, аналізує; самостійно виконує 95-85 % від загальної кількості завдань поточного контролю; студент виявляє творчий підхід у розв'язанні ситуативних завдань, оперуючи набутими знаннями й уміннями.

Оцінка «4» (добре, достатній рівень) ставиться тоді, коли відповідь в основному задовольняє ті самі вимоги, що й відповідь на оцінку «5», але студент робить незначні помилки при відповіді на теоретичні питання,

допускає невеликі неточності при аналізі соціально-психологічних та професійних ситуацій і виконує завдання на рівні аналогічного відтворення, самостійно виконує 75-85 % від загальної кількості завдань поточного контролю.

Оцінка «3» (задовільно, середній рівень) ставиться тоді, коли студент знає і розуміє основні поняття теми, але: не досить глибоко володіє матеріалом, допускає помилки при визначенні понять; у відповіді немає послідовності, ясності; допускає помилки або має труднощі з моделюванням соціально-психологічних, професійних ситуацій та шляхами їх вирішення; виявляє основні знання в обсязі, необхідному для подальшого навчання і роботи на рівні репродуктивного відтворення; самостійно виконує 55-65 % від загальної кількості завдань поточного контролю.

Оцінка «2» (незадовільно, початковий рівень) ставиться тоді, коли студент не орієнтується в матеріалі, допускає істотні помилки, що спотворюють зміст вивченого розділу, виявляє серйозні пробіли в знаннях основного матеріалу, допускає грубі помилки на рівні нижче репродуктивного відтворення, самостійно виконує 20-45 % від загальної кількості завдань поточного контролю.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Миронова О. М., Мазоренко О.В. Конфліктологія: навчальний посібник. Х.: Вид. ХНЕУ, 2011. 168 с.
2. Прищак М. Д., Лесько О. Й. Психологія управління в організації: навчальний посібник [2-ге вид., перероб. і доп.]. Вінниця, 2016. 150 с.
3. Фесенко Г. Г. Психологія управління та конфліктологія: Конспект лекцій. Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Х.: ХНУМГ, 2013. 132 с.
4. Юрков О.С. Психологія праці та інженерна психологія: навчальний посібник для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності 053 «Психологія» [2-ге вид., перероб. і доп.]. Мукачєво: МДУ, 2018. 187 с.

Додаткова:

5. Бублик П.І., Горностай П.П., Литвин М.О. та ін. Основи соціальної психології: підручник для закладів вищої освіти; за ред. М.М. Слюсаревського. К.: Талком, 2018. 580 с.
6. Гриценко Т. Б., Іщенко Т. Д., Мельничук Т. Ф. та ін. Етика ділового спілкування: Навч. посіб. К: Центр навчальної літератури, 2019. 344 с.
7. Угрин О. Г. Психологія управління: практичний посібник. Л.: ЛьвДУВС, 2017. 164 с.

(зразки можливих різнорівневих видів контролю отриманих знань)

Зразок питань для усного/письмового опитування

Варіант 1:

1. Сформулюйте та проаналізуйте предмет та завдання психології праці.
2. Яку роль ергономіка відіграє в організації трудової діяльності?
3. Чому менеджмент сприятливих умов праці можна вважати головною функцією психології праці?
4. Які фактори виробничого середовища впливають на фізіологічний та психологічний стан людини?
5. Як впливає на трудову діяльність фактор естетичних умов праці?
6. Розкрийте суть та зміст режиму та графіка роботи як факторів трудового процесу.
7. Дайте означення поняття функціонального стану суб'єкта праці.
8. Які існують види функціональних станів?

Варіант 2:

1. Розкрийте суть самоменеджменту як важливого компонента організації роботи менеджера.
2. Як впливає організація часу менеджера на ефективність його роботи?
3. Проаналізуйте зміст системи ефективної організації часу менеджера.
4. Які причини та наслідки стресу в діяльності менеджера?
5. Проаналізуйте ефективні способи подолання стресу.
6. Які причини та наслідки професійного вигорання менеджера.
7. В чому полягає система заходів профілактики професійного вигорання менеджера?

Варіант 3.

1. Розкрийте суть та зміст існуючих теорій керівництва (лідерства).
2. Проаналізуйте структуру та зміст базових якостей та рис керівника.
3. Проаналізуйте компоненти структури професіоналізму управлінської діяльності.
4. Чому управління людськими ресурсами є психологічною проблемою?
5. Проаналізуйте суть та зміст авторитету керівника?
6. Охарактеризуйте суть а зміст явища підпорядкування.
7. Які існують відмінності між лідерством та керівництвом?
8. Виконайте аналіз класичної концепції стилю керівництва.

Варіант 4.

1. Що таке група з погляду соціальної психології? Наведіть приклади груп та сукупностей людей, що не є групами.
2. Які ви знаєте методологічні підходи для вивчення груп?
3. Як класифікують групи?
4. Поясніть, яким чином вивчення складу і структури групи дає змогу з'ясувати психологічні особливості групи, спрогнозувати її поведінку.
5. Що таке групова поведінка і чим вона відрізняється від поведінки індивідуальної? Наведіть приклади.
6. Що таке групова динаміка і які групові процеси вона охоплює?
7. Поясніть, що таке груповий тиск і в чому він себе виявляє. Наведіть приклади із життя.

Зразок проблемно-пошукового завдання

Варіант 1.

Визначте, до яких малих, середніх та великих реальних груп належите особисто ви. Як це впливає на вашу ідентичність? На яких етапах групоутворення перебувають ці групи? Обґрунтуйте свою думку, спираючись на відповідні ознаки групового розвитку.

Варіант 2.

До вас звернувся студент другого курсу, якого нещодавно призначили старостою академгрупи. Він погодився з цим призначенням, але не впевнений, що група сприйме його як керівника і як лідера. Тому хотів би отримати від вас рекомендації з цього приводу. Яку інформацію про цього студента і його групу вам треба буде мати і для чого? Що ви насамперед будете враховувати, надаючи йому рекомендації?

Варіант 3.

Базуючись на власному досвіді, спробуйте визначити, які із соціально-психологічних механізмів впливу (переконування, навіювання, санкціонування, приклад та ін.) найбільш поширені в практиці роботи сучасної української школи.

Зробіть самоаналіз, якому соціально-психологічному механізму впливу ви, як правило, віддаєте найбільшу перевагу в спілкуванні з іншими. Чим це можете пояснити?

Зразок тестових завдань

1. Економічні стимули є найважливішими для мотивації робітників в теорії:

- а) М.-П. Фоллетт;
- б) Ф.-В. Тейлора;
- в) А. Файоля;
- г) Ч. Бернарда.

2. "Хоторнський експеримент" проводив:

- а) А. Файоль;
- б) П. Друкер;
- в) Е. Мейо;
- г) М. Вебер.

3. Представником школи "людських відносин" в менеджменті є:

- а) М.-П. Фоллетт;
- б) П. Друкер;
- в) А. Файоль;
- г) Ф. Гілбрет.

4. На якому аспекті управління робиться акцент у західній теорії менеджменту порівнянно з вітчизняною?

- а) управління людьми;
- б) управління фінансами;
- в) управління організацією;
- г) управління працею.

5. Стратегічним центром сучасної концепції менеджменту є:

- а) економічні цілі;
- б) людина;
- в) колектив;
- г) суспільні цілі.

6. Ергономіка – це ...

- а) наука про естетичні засади трудової діяльності;
- б) методика професійного відбору;
- в) галузь знань, яка комплексно вивчає трудову діяльність людей в системі "людина – техніка – середовище";
- г) метод вивчення і опису змістовних та структурних характеристик професій.

7. Харизматична теорія лідерства належить до:

- а) ситуативного підходу в лідерстві;
- б) персонологічного підходу в лідерстві;

- в) психоаналітичного підходу в лідерстві;
- г) системного підходу в лідерстві.

8. Стиль керівництва, який формує відповідальність та ініціативність:

- а) ліберальний;
- б) демократичний;
- в) авторитарний;
- г) принциповий.

9. Стиль управління "сільський клуб" (управлінська сітка Блейка-Моутона) характеризується:

- а) низьким рівнем турботи про виробництво та людей;
- б) максимальною турботою про виробництво та мінімальною – про людей;
- в) високим рівнем турботи про людей та низьким – про виробництво;
- г) максимальним рівнем турботи про виробництво та людей.

10. Теорія мотивації Х (Д. Макгрегора) базується на припущенні:

- а) всі працівники ліниві та не бажають працювати;
- б) ставлення працівників до роботи залежить від матеріальних стимулів;
- в) працівники, характеризуються бажанням самовдосконалюватися та внутрішньою мотивацією до праці;
- г) основою мотивації робітників в організації є принцип "кнути та пряника".

11. Основою для вирішення конфлікту є:

- а) компроміс;
- б) співробітництво;
- в) згода;
- г) аргументація.

12. Об'єктивні причини управлінського конфлікту:

- а) прийняття керівниками необґрунтованих, помилкових рішень;
- б) низький авторитет конкретного управлінця;
- в) невідповідність спеціаліста до конкретної управлінської діяльності;
- г) низький інтелектуальний рівень керівника.

13. Ключовим при створенні організації 5-го рівня управління є принцип:

- а) "спочатку "що", потім "хто";

- б) ”спочатку ресурси”;
- в) ”спочатку ”хто”, потім ”що”;
- г) “спочатку геніальний менеджер”.

14. Імідж людини – це ...

- а) уміння спілкуватися;
- б) уміння впливати на людей;
- в) уміння керувати враженням;
- г) стиль поведінки.

Правильні відповіді:

1 – б; 2 – в; 3 – а; 4 – в; 5 – б; 6 – в; 7 – в; 8 – б; 9 – в; 10 – а; 11 – б; 12 – в; 13 – в; 14 – в.

Приклад різнорівневого завдання

Початковий рівень – по 0,5 бала

1. Профілактика стресу буде більш ефективною, якщо менеджер буде дотримуватись таких рекомендацій:

- а) звести до мінімуму спілкування з друзями;*
- б) турбуватися про підтримку в собі позитивного мислення;*
- в) не намагатися відділяти суттєве від другорядного;*
- г) оволодіння техніками розслаблення.*

2. Успіх у діяльності залежить від рівня психологічної напруги.

Виберіть науково обґрунтоване твердження:

- а) діяльність є найбільш продуктивною під час помірною рівня емоційного збудження;*
- б) діяльність є найбільш продуктивною за умови низького рівня емоційного збудження;*
- в) діяльність є найбільш продуктивною за умови високого рівня емоційного збудження.*

3. Поняття «стиль керівництва» відображає:

- а) поведінку керівника в стресових ситуаціях;*
- б) систематичний прояв особистісних якостей керівника;*
- в) здатність керівника гарно виглядати на робочому місці.*

4. Запобігання конфліктам (профілактика) включає такі заходи:

- а) роз’яснення завдань та вимог до діяльності кожного*

- працівника;
 б) відмову від комплексних цілей;
 в) збереження стилю керівництва.

Середній рівень – по 0,5 бала

Визначте відповідності між станами «Я» у спілкуванні (за Е. Берном) та їх характеристиками:

Структурна модель системи «Я-Батько» - позитивний	сприйняття фактів (без упереджень, без ілюзій); експериментування; обробка (аналіз, умозаключення, тощо); реалізм; уміння вислухати.
Структурна модель «Я-дорослий»	притосовується до норм, але... робить це не на користь самому собі, ігноруючи власні потреби; перебільшує обов'язок слідувати закону і швидко стає винним, занадто турбується про деталі, дозволяє іншим керувати собою, підпадає під вплив і занадто підкоряється владі та принципам; йому не вистачає впевненості, занижує свої здібності та можливість ефективно адаптуватися до життя (може виражатися труднощами у спілкуванні);
Структурна модель системи «Я-Дитя» - позитивне адаптоване	визначає норми, втім вони: занадто складні для виконання, їх багато; можуть бути необхідними, але погано роз'яснені і незрозумілі; не корисні для виконання ефективної роботи, або навіть незаконними; або відсутній чіткий зв'язок між цілями та законом;
Структурна модель системи «Я-Дитя» - негативне покірне	добре адаптується до норм, всебічно розвивається; необхідність підкорятися не викликає відразу, здатен зберігати власне ставлення до влади; відчуває себе невимушено у стосунках з іншими; дивиться на події, що відбуваються між людьми, реалістично; висловлює чітко та коротко те, що відчуває.
Структурна модель системи «Я-Батько» - негативний	визначає норми, які є корисними, необхідними, забезпечують безпеку та захист людям. Ці норми гнучкі та впроваджуються толерантно, передбачають деякі виключення; ґрунтуються на юридичному, моральному та соціальному договорі, передбаченими виробничими стосунками.

Достатній рівень – 1 бал

1. Дайте визначення конфлікту як різновиду міжособистої взаємодії. Назвіть види конфліктів в організаціях та фази його перебігу.

Високий рівень – 1 бал

1. Опишіть навички, необхідні менеджеру для ефективного управління конфліктами.

Зразок тем для рефератів:

1. Розкрийте суть поняття "культура управління" та її роль в діяльності організації.
2. Принцип колективізму, його значення на сучасному етапі.
3. Корпоративні кодекси - необхідність розробки та впровадження.
4. Аналіз японської та американської культурних моделей управління.
5. Аналіз структури корпоративної культури.
6. Суть організації як комунікативної системи.
7. Соціальна група як основа діяльності організації.
8. Роль міжособистісної сумісності в розвитку групи.
9. Взаєморозуміння як фактор розвитку колективу.
10. Фактори впливу на рівень згуртованості соціальної групи.
11. Вплив соціально-психологічного клімату організації на ефективність її діяльності.
12. Аналіз колективізму та індивідуалізму як принципів розвитку групи (організації).
13. Роль командування в діяльності організації.
14. Вплив етичних та психологічних принципів комунікації з клієнтами та партнерами організації на ефективність її діяльності.
15. Причини ділових конфліктів в організації.
16. Аналіз структури управління діловими конфліктами.
17. Фактори попередження управлінських конфліктів.
18. Які існують механізми подолання бар'єрів в процесі впровадження нововведень?
19. Роль іміджу в ефективності діяльності організації.
20. Основні компоненти іміджу ділової людини та іміджу керівника.
21. Проблема співвідношення мети та засобів її досягнення в діяльності.
22. Поняття любові, її види.
23. Комунікативна компетентність як складова професійної діяльності.
24. Спілкування як одна із складових виробничої діяльності фахівця.
25. Роль ділового спілкування у процесі досягнення мети особистості.
26. Види перешкод, які ускладнюють досягнення згоди та їх подолання під час колективного обговорення питань.
27. Способи зняття психологічних бар'єрів в усному спілкуванні
28. Конфлікти в ділових і службових відносинах. Способи їх розв'язання.
29. Роль демократичного стилю лідерства у процесі оптимізації ділових стосунків.

30. Історія розвитку психології управління в організації.
31. Модель ефективного менеджера.
32. Проблема стресу в діяльності менеджера. Професійне вигорання менеджера.
33. Особистісні риси керівника, методи їх діагностики та удосконалення.
34. Мотивація як психологічна складова поведінки.
35. Теорія стилів менеджменту І. Адізеса
36. Основні теорії лідерства.
37. Функції управління (менеджменту) та їх психологічний зміст.
38. Поняття інноваційної діяльності. Основні етапи процесу нововведення.